

Warszawa, 25 października 2022 r.

Pani
Mirostawa Stachowiak-Różecka
Przewodnicząca Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży
Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia Związku Nauczycielstwa Polskiego do projektu budżetu państwa na rok 2023 w zakresie oświaty i wychowania oraz projektu ustawy o budżecie

Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego w nawiązaniu do projektu budżetu państwa na rok 2023 r. w zakresie oświaty oraz projektu ustawy o budżecie przedstawia poniższą opinię.

Stanowisko Związku Nauczycielstwa Polskiego do projektu budżetu na oświatę jest negatywne.

I. Planowane dochody budżetu państwa w 2023 r. przewiduje się w wysokości 604.690,7 mln zł. W porównaniu do wartości 491.936,9 mln zł z 2021 r. stanowi to wzrost o 22,9%.

W projekcie budżetu państwa na 2023 r. wysokość wydatków w zakresie oświaty i wychowania oraz edukacyjnej opieki wychowawczej wynosi 70.512,7 mln zł, jednak jest to kwota uwzględniająca współfinansowanie projektów realizowanych przy udziale środków pochodzących z Unii Europejskiej oraz rezerwy celowe budżetu państwa. W porównaniu do wartości 62.219,7 mln zł z roku 2022, wartość ta kształtuje się na poziomie o 13,3% wyższym w porównaniu z ustawą budżetową na rok 2022.

W projekcie ustawy budżetowej na rok 2023 w części 30 „Oświata i wychowanie” zaplanowano wydatki w łącznej kwocie 596.480 tys. zł (co oznacza wzrost planowanych wydatków o 22,3% w stosunku do 2022 r.).

W „Objaśnieniach do projektu budżetu państwa na rok 2023 w zakresie Oświaty i Wychowania oraz Edukacyjnej Opieki Wychowawczej” tym razem nie podano wartości planowanego w 2023 r. wskaźnika udziału wydatków na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą w wydatkach budżetu państwa. W ubiegłym roku wynosił on 12,15% (11,72% w 2021 r., 12,56 % w 2020 r., 12,11% w 2019 r., 11,95 - 2018 r., 12% w 2017 r.), co stanowiło śladowy wzrost o 0,43 punktu %.

Planowany udział wydatków na oświatę i wychowanie w Produkcie Krajowym Brutto został zaprojektowany w wysokości tylko 2,99%, śladowo wzrastając jedynie o 0,37 punktu %.

Mamy więc do czynienia z utrzymaniem wieloletniej stagnacji w zakresie udziału wydatków na oświatę w relacji do PKB (w roku 2022 wynosił on bowiem – 2,62% w 2021 - 2,40%, w 2020 r. - 2,30 % -, w 2019 r. - 2,39%, 2018 r. - 2,25%, 2017 r. - 2,38%). Faktycznie mamy jednak do czynienia ze spadkiem udziału ze względu na zmniejszenie wskaźnika wzrostu PKB w porównaniu do lat ubiegłych – planowany wzrost PKB w 2023 r. wynosić ma 1,7%, gdy w 2022 r. wynosił 4,6% w 2022 r.

II. Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego została zaplanowana na rok 2023 w wysokości 64.432,7 tys. zł i jest o 20,8% wyższa od kwoty części oświatowej subwencji ogólnej określonej w ustawie budżetowej na rok 2021 (53.325,5 tys. zł).

Wysokość subwencji oświatowej nie zabezpiecza jednak prawidłowej realizacji zadań edukacyjnych przez jednostki systemu oświaty.

Oceniając skalę wzrostu wydatków jakie organy samorządu terytorialnego będą musiały ponieść w 2023 r. należy wziąć pod uwagę choćby skutki finansowe związane z objęciem opieką dydaktyczną w systemie stacjonarnym około 200.000 uczniów pochodzących z Ukrainy, a także ogromnych wzrostów kosztów energii i ogrzewania w ostatnich miesiącach.

Warto także zauważyć, że wysiłek nauczycieli związany z koniecznością prawidłowego zabezpieczenia funkcji dydaktycznych dla 200.000 uczniów pochodzących z Ukrainy, nie znajduje odzwierciedlenia w wysokości środków z części oświatowej subwencji ogólnej. Koszt godzin ponadwymiarowych wypracowanych przez nauczycieli w związku ze zwiększonym zakresem ich obowiązków, stanie się zapewne kosztem po stronie organów prowadzących szkoły.

Planowane nakłady na część oświatową nie spełniają postulatu ZNP o co najmniej 20% wzroście wynagrodzeń w oświacie.

III. Związek Nauczycielstwa Polskiego negatywnie opiniuje także część projektu ustawy budżetowej na rok 2023 dotyczącą ustalenia kwoty bazowej dla nauczycieli. Zgodnie z treścią art. 9 ust. 2 projektu ustawy budżetowej państwa na 2023 r. kwotę bazową dla nauczycieli, o której mowa w art. 30 ust. 3 KN, ustalono w wysokości **3.981,55 zł**.

Związek Nauczycielstwa Polskiego występuje o zwiększenie kwoty bazowej do wysokości **4.334,30 zł**, tj. wzrost o 22,5% w stosunku do obecnej kwoty bazowej, co automatycznie zwiększy średnie stawki wynagrodzenia nauczycieli od 1 stycznia 2023 r.

IV. Związek Nauczycielstwa Polskiego negatywnie opiniuje część projektu ustawy *o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023* – dalej *ustawa o budżecie*, która modyfikuje wydatki finansowane z budżetu państwa w zakresie świadczeń wynikających z nauczycielskiego stosunku pracy, jak również pragmatyki nauczycielskiej.

Zgodnie z treścią art. 1 ustawy o budżecie w roku 2023 do ustalania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli (zfsś), o którym mowa w art. 53 ust. 1 KN stosuje się kwotę bazową obowiązującą w dniu 1 stycznia 2019 r.

Zgodnie z postanowieniami art. 53 ust. 1 KN corocznie dokonuje się odpisu na zfsś dla nauczycieli w wysokości ustalonej jako iloczyn planowanej liczby nauczycieli w przeliczeniu na pełny wymiar zajęć i 110% kwoty bazowej stanowiącej podstawę wyliczania średnich wynagrodzeń nauczycieli w dniu 1 stycznia danego roku.

Proponuje się, aby w roku 2023 odpis na zfsś dla nauczycieli dokonywany był w oparciu o kwotę bazową z dnia 1 stycznia 2019 r. – w wysokości **3.045,21 zł**.

Według art. 53 ust. 1 KN kwota odpisu na zfsś w roku 2023 powinna wynosić **4.062,80 zł** (różnica – **1.017,59 zł**). Oszczędności z tytułu „zamrożenia” bazy stanowiącej podstawę do naliczania odpisu na zfsś nauczycieli wyniosą ok. **399,033 mln zł**.

Negatywne stanowisko analogicznie dotyczy również regulacji zawartej w projekcie art. 25 ustawy o budżecie, ustalającej podstawę naliczania odpisu zfsś (dla pracowników niepedagogicznych) na poziomie przeciętnego wynagrodzenia miesięczne w gospodarce narodowej w drugim półroczu 2019 r., a więc w wysokości 4.434,58 zł. Tymczasem przeciętne wynagrodzenie miesięczne w gospodarce narodowej w drugim półroczu 2021 r., stanowiące podstawę do naliczenia odpisu na zfsś - wyniosło 5.104,90 zł (różnica - **670,32 zł**).

V. Podsumowanie

Związek Nauczycielstwa Polskiego uważa, że wzrost wydatków budżetu państwa, jaki został zaplanowany na rok 2023 nie gwarantuje prawidłowej realizacji zadań oświatowych państwa. Przedłożony do zaopiniowania projekt budżetu nie odzwierciedla rzeczywistych potrzeb niezbędnych do realizacji zadań edukacyjnych w roku 2023.

Nieodzownym jest więc przeznaczenie większej niż dotychczas części PKB na naukę i oświatę. Tylko inwestycje skierowane na zdobywanie wiedzy i samokształcenie przynoszą najwyższe stopy zwrotu, stąd polityka budżetowa państwa powinna kłaść nacisk przede wszystkim na powyższe zależności. Zatem budżet państwa w większym stopniu musi przekładać się bezpośrednio na realny i odczuwalny wzrost nakładów na naukę i oświatę.

Zdaniem Związku Nauczycielstwa Polskiego budżet państwa powinien zakładać możliwość realnego finansowania zadań publicznych. Z tego względu prawidłowy plan finansowy państwa musi być poprzedzony analizą finansową

skonkretyzowanych dochodów poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w kontekście rzeczywistych kosztów ponoszonych przez samorząd terytorialny na realizację zadań oświatowych.

Występujące dziś problemy jednostek samorządu terytorialnego z prawidłowym finansowaniem zadań własnych wskazują, że minister właściwy do spraw finansów publicznych nie dokonuje właściwej analizy rzeczywistych możliwości finansowych organów prowadzących szkoły w kontekście wykonywanych przez nie zadań w zakresie oświaty publicznej.

Wysokość subwencji oświatowej nie zabezpiecza prawidłowej realizacji zadań edukacyjnych przez jednostki systemu oświaty, biorąc pod uwagę choćby skutki finansowe związane z objęciem opieką dydaktyczną w systemie stacjonarnym około 200.000 uczniów pochodzących z Ukrainy, a także ogromnych wzrostów kosztów energii i ogrzewania. Nie zostaną także zamortyzowane negatywne skutki utraty wartości nabywczej wynagrodzeń nauczycielskich związanych z rekordową od 20 lat inflacją, sięgającą we wrześniu obecnego roku 17,2%.

Zdaniem Związku Nauczycielstwa Polskiego założone w budżecie państwa wydatki na oświatę w kontekście zakładanego wzrostu subwencji oświatowej nie zabezpieczają w sposób prawidłowy środków na wynagrodzenia i ewentualne podwyżki wynagrodzeń nauczycieli – z uwzględnieniem nauczycieli zatrudnionych w placówkach nieobjętych subwencją oświatową. Zadanie to nie jest wyszczególniane w ramach katalogu zadań finansowanych z subwencji oświatowej.

Z powyższych względów Związek Nauczycielstwa Polskiego wnosi o negatywną rekomendację do projektu założeń budżetowych państwa na rok 2023 w zakresie oświaty.

Z poważaniem,
Sławomir Broniarz /-/
Prezes ZNP